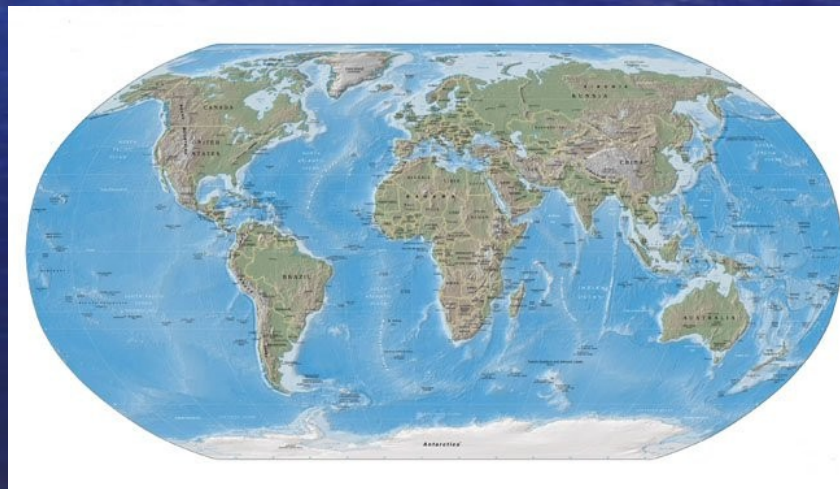


СВЯТОВЫ АКЕАН І ЯГО ЧАСТКІ



Фармаваньне сушы і акіяну

Біблія распавядае нам пра некалькі этапаў фармаваньня сучаснага вобразу Зямлі.

Першы- гэта час Тварэньня, калі Госпад стварыў дасканалы Сьвет, дзе не было сьмерці і ўсе зьверы харчаваліся травой. Суша была адзелена ад вады.

Другі- выгненьне з Райскага саду. Пасьля грэхападзеньня на Зямлі з'явілася сьмерць. Гэты факт тлумачыць з'яўленьне драпежнікаў ва ўсім жывёльным сьвеце.

Трэці- Вялікі Патоп. Падчас Патопу Зямля зьмяніла свой воблік: часткі сушы разышліся, з'явіліся новыя горы і новыя моры. Некаторы час пасьля Патопу Зямля яшчэ зьмяняла сваё аблічча: адыходзілі ляднікі, зьмяняўся клімат.

Гідрасфера і Сьвятовы акеан

- Сьвятовы акеан - адзіная бесперапынная водная абалонка Зямлі, адрозная адзінствам солевага складу.
- Плошча Сьвятовага акіяна складае 361,3 млн. км² (70,8 %). Аб'ём Сьвятовага акіяна больш 1340 млн. км³. Сярэдняя глыбіня 3710 м.



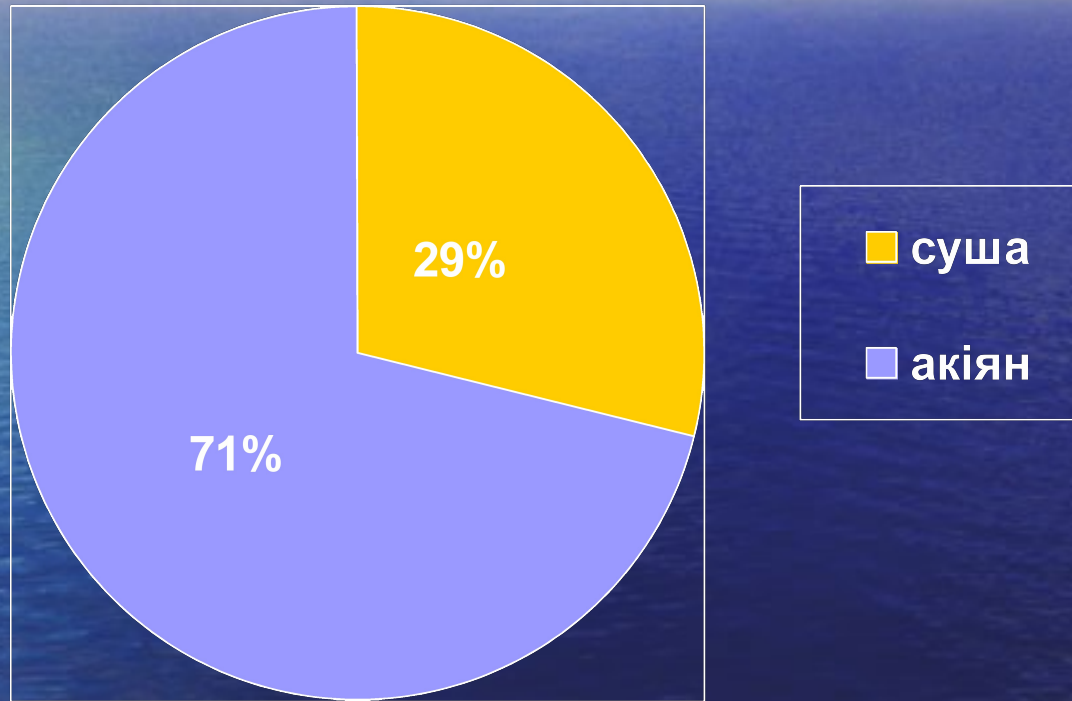
1. Сьвятовы акіян:

- акіяны
- моры
- залівы
- пралівы

2. Воды сушы

3. Вада ў атмасферы

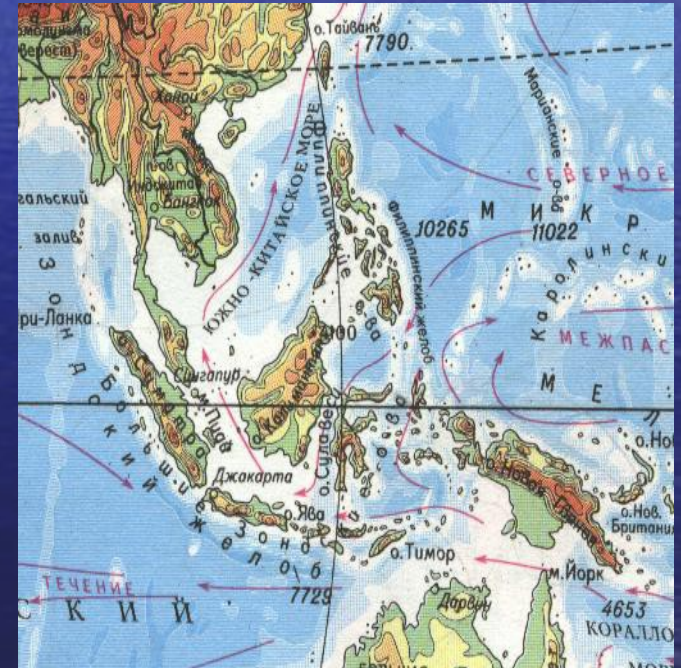
Суадносіны сушы і акіяна.



Часткі Сьвятовага акіяна

Акіян– шырокая частка Сьвятовага акіяна, адасобленая мацерыкамі, якая валодае своеасаблівай канфігурацыяй берагавой лініі, вызначанымі геалагічным будынкам, рэльефам дна і г. д.

Моры- болей або меней адасобленая выспамі, паўвостравамі і падводнымі ўзвышшамі частка акіяна. Самае вялікае мора-Філіпінскае (5726 т. км.2)



Моры Паўночна-Ледавітага акіяну

Баранцавае
Карскае
Лапцевых
Чукоцкае
Усходне-Сібірскае

Моры Ціхага акіяну

Берынгавае
Ахоцкае
Усходне-Кітайскае
Паўднёва-Кітайскае
Тасманова

Моры Індыйскага акіяну

Чырвонае
Аравійскае

Моры Атлантычнага акіяну

Чорнае
Міжземнае
Нарвежскае
Паўночнае
Балтыйскае

Праліў- адносна вузкая частка акіяна або мора, якая раздзяляе два ўчасткі сушы, і злучае два сумежных вадаёма.

Самы шырокі (1120 км.) і глыбокі (5249 км.) - праліў Дрэйка

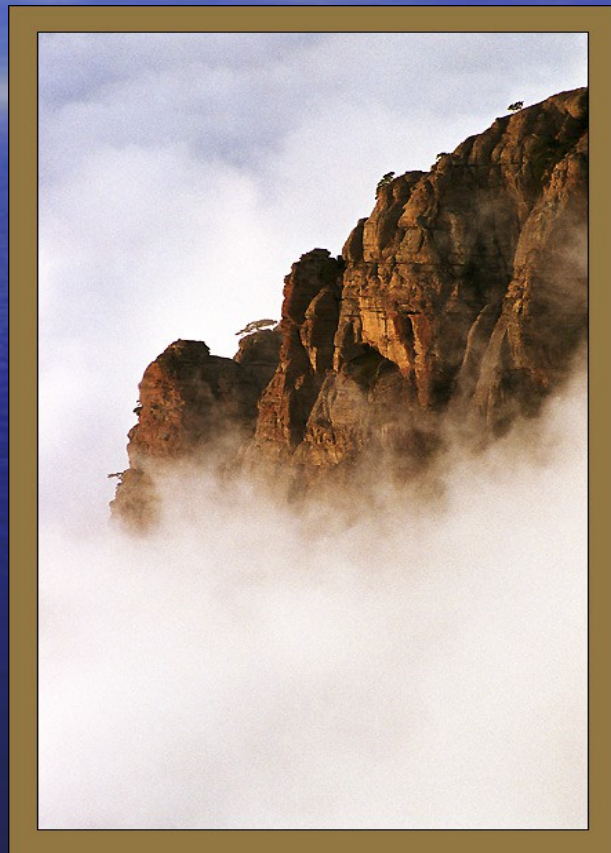


Заліў- частка акіяна, якая глыбока ўдаецца ў сушу, але мае вольны водаабмен з асноўнай часткай вадаёму.

Самы вялікі заліў - Бенгальскі (2191 т. км²).



Суша ў акіяне

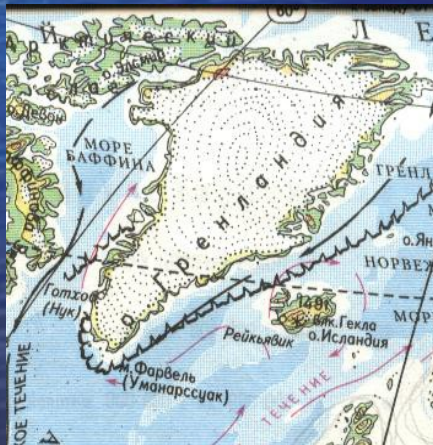


Часткі сушы ў Сьвятовым акіяне

Выспы

- невялікі, у параўнанні з мацерыкамі, участак сушы, акружаны са ўсіх бакоў вадой.

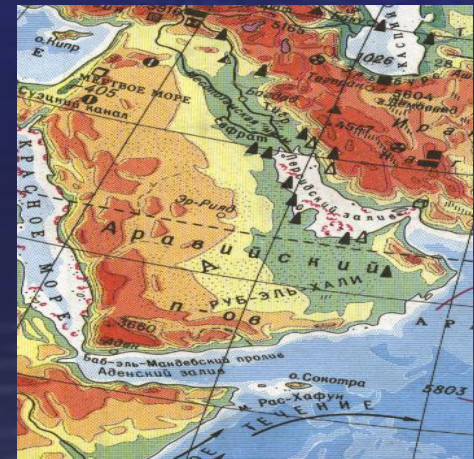
Самая буйная выспа – Грэнландыя (2176 т. км.2)



Паўвыспы

- частка сушы, якая выступае ў акіян або моры і акружаная з трох бакоў вадой (Індастан, Аравійскі і т. д.).

Самы буйны паўвостраў Аравійскі (2732 т. км.2)



Суша ў акіяне

Выспы

Выспа – гэта частка сушы, акружаная са ўсіх бакоў вадой.

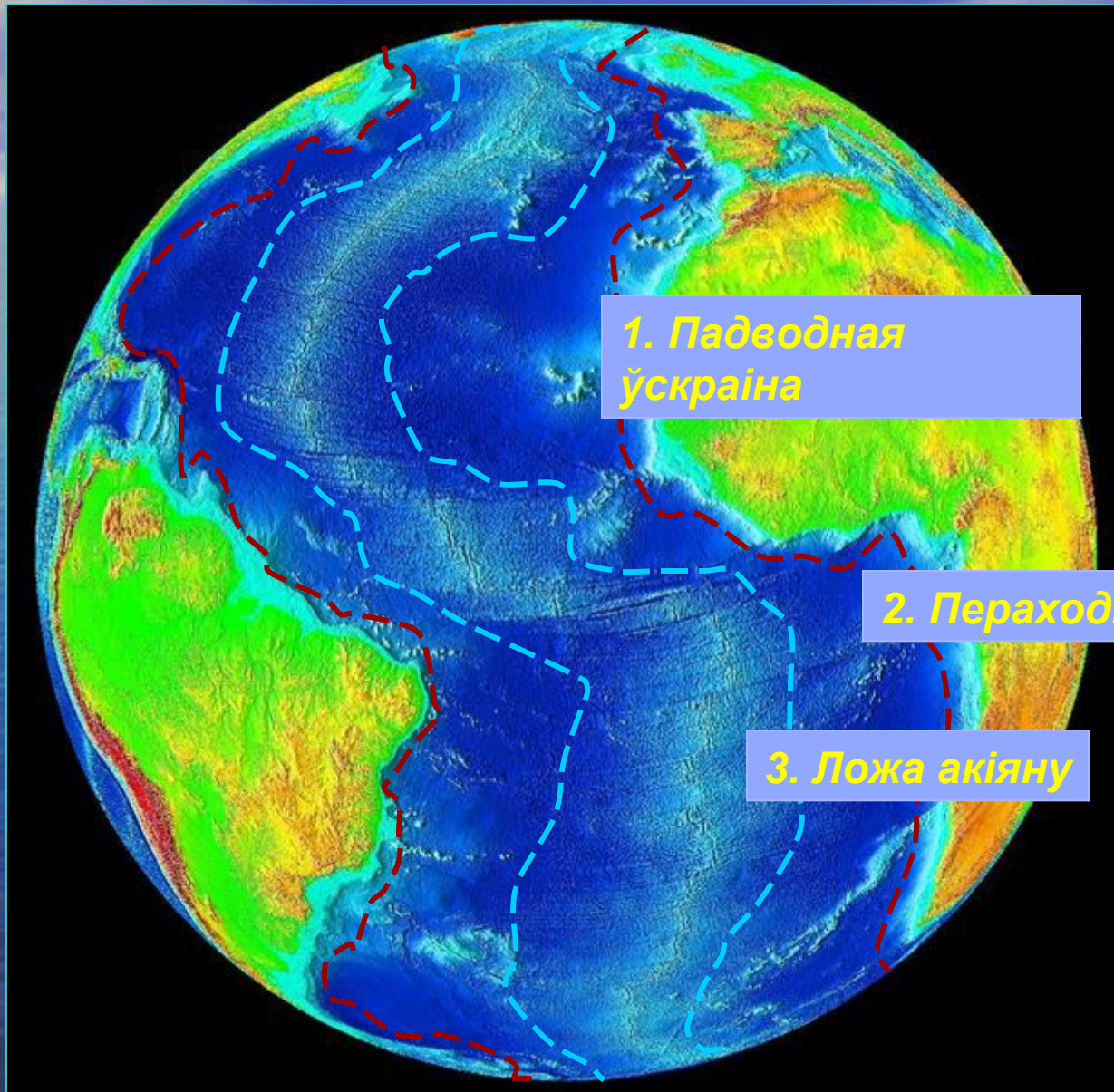
Паўвыспы

Паўвыспа– гэта частка сушы, акружаная з 3-х бакоў вадой

Архіпелагі

Архіпелаг - гэта група выспаў, змешчаныя блізка адзін да аднаго

Рэльеф дна ў Сьвятовым акіяне



Мапа дна Ціхага акіяну



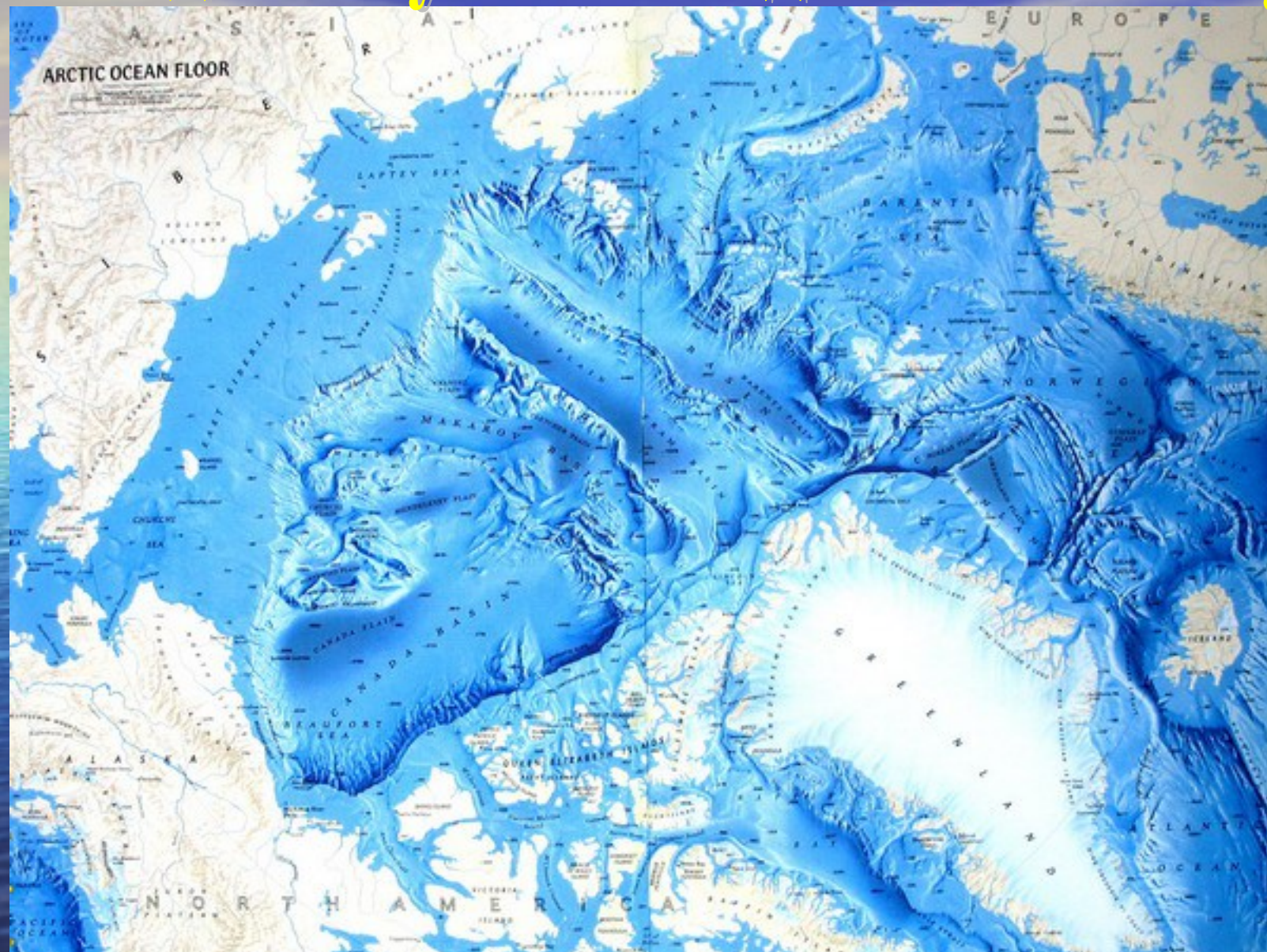
Мапа дна Індыйскага акіяну



*Мапа Дна Атлантичнага
акіяну*



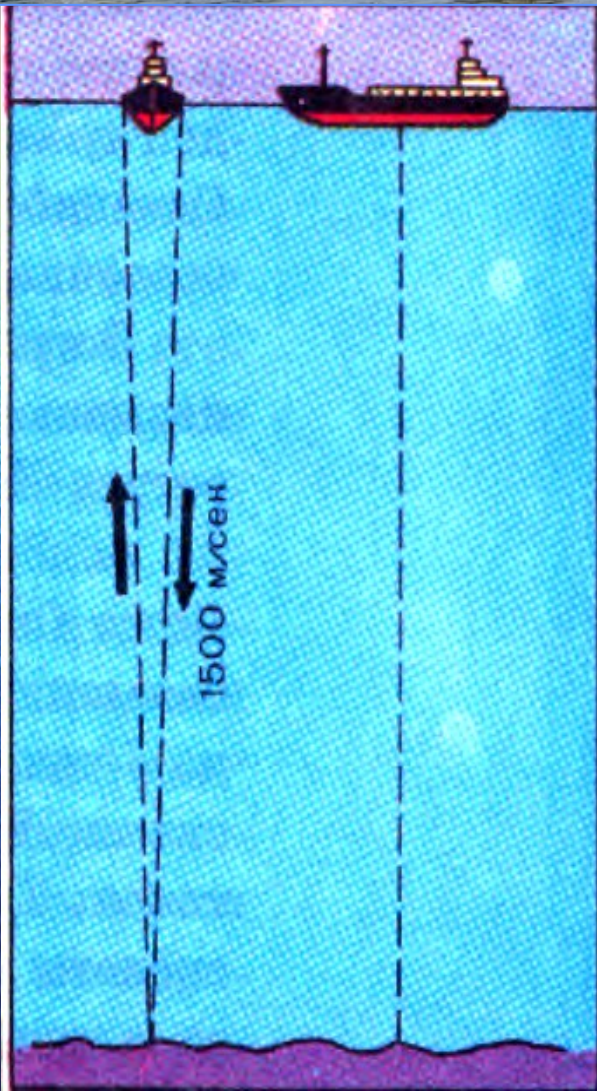
Мапа дна Паўночна-Ледавітага акіяну



Вывучэньне дна акіяну

Яшчэ ў 19 стагоддзі людзі вельмі мала ведалі аб рэльефе дна Сьвятовага акіяна.

Зблізку берагоў мараплаўцы здаўна вымяралі глыбіні з дапамогай лота - троса з прымацаваным да яго свінцовым грузам. Але ўсёткі імкненьне пазнаць, што хавае марская бездань, не пакідала навукоўцаў. Упершыню дадзеныя аб глыбінях і характары дна акіянаў былі атрыманыя ў 1876 г. акіянаграфічнай экспедыцыяй, якая абыйшла вакол свету на ветразным караблі "Чэленджэр". Даўжыня лота на гэтым судне складала 7 км., і, нягледзячы на тое што ён быў абсталяваны паравой лябёдкай, на кожнае вымярэнне сыходзіла 10-12 гадзін цяжкай працы. Затое атрымалася даведацца, што на дне акіянаў ёсць і раўніны, і горы, і найглыбокія жолабы.



У XX у. нямецкі інжынер А. Бам вынайшаў рэхалот — прыбор, які вымярае глыбіню па часе мінаньня гукавых хваль ад карабля да дна і зваротна. Але да таго як рэхалот вынайшаў чалавек, ён ужо існаваў у прыродзе. Напрыклад, шматлікія марскія насельнікі вызначаюць адлегласць да прадметаў, пасылаючы сігналы і ўлоўліваючы іх адлюстраваньне. У сучасных рэхалотах выкарыстаюць ультрагук, які распаўсюджваецца ў вадзе са хуткасцю 1500 м/з. Адмысловыя прыборы аўтаматычна малююць карціну марскога дна па ходзе руху судна, а кампутарныя праграмы ствараюць аб'ёмны малюнак рэльефу. Рэхалот дазволіў скласьці дакладныя карты акіянскіх глыбін і прадставіць, як выглядаюць падводныя пейзажы.

Рэльеф дна сьвятовага акіяну

1. Падводныя ускраіны мацерыкоў

2. Пераходная зона

3. Ложа акіяну



200

Шэльф

Схіл

3 000

5 000

11 022

Выспыяныя дугі

Горныя храбеціны

Вулканічныя выспы

Катлавіна

Катлавіна

Жолаб

Глыбіні м.

Падводная ускраіна мацерыкоў



1. **Шэльф** – частка мацерыковай зямны кары, якая працягваецца пад акіянам. Глыбіня – 100-200 м

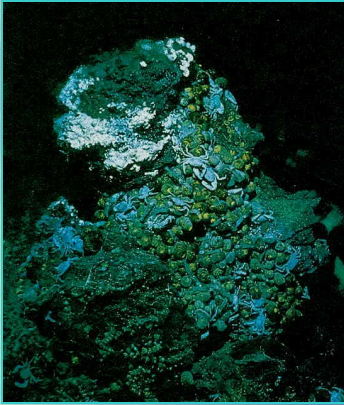


2. **Мацерыковы схіл** – частка дна паміж шэльфам і ложам акіяна. Глыбіня 200 – 3 000 м



3. **Мацерыковыя выспы** – выспы, размешчаныя на падводнай ускраіне мацерыкоў.

Пераходная зона



1. Глыбакаводныя жолабы – глыбокія паніжэнні акіянічнага дна
Глыбіня – 5 - 11 км



Марыянскі – 11 022 м (Ціхі акіян);
Пуэрта-Рыка – 8 742 м (Атлантычны акіян);
Зондскі – 7 729 м (Індыйскі акіян).

2. Астраўныя дугі - гарыстыя выспы і вулканы

Ложа акіну



1. Катлавіна – раўніна ложа акіяну

Глыбіні – 5 000 м

2. Сярэднія акіянічныя храбціны

горная сістэма

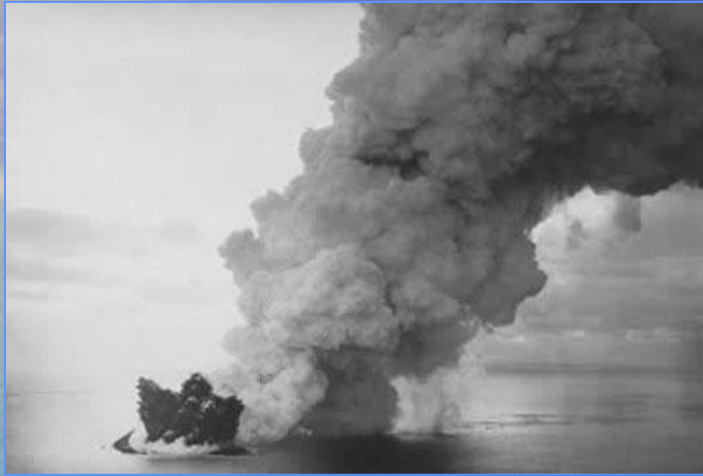
Вышыня – 3-4 км; даўжыня – 2 000 км



3. Вулканічныя выспы

Вулканы, што падняліся над вадой.

З'яўленьне акіянічнай выспы



З'яўленьне вулкана над вадой

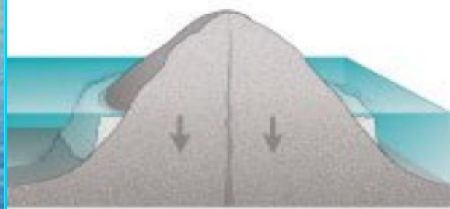


Вулканічная выспа

З'яўленьне каралавых выспаў



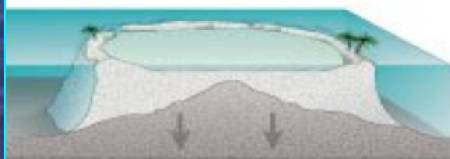
1



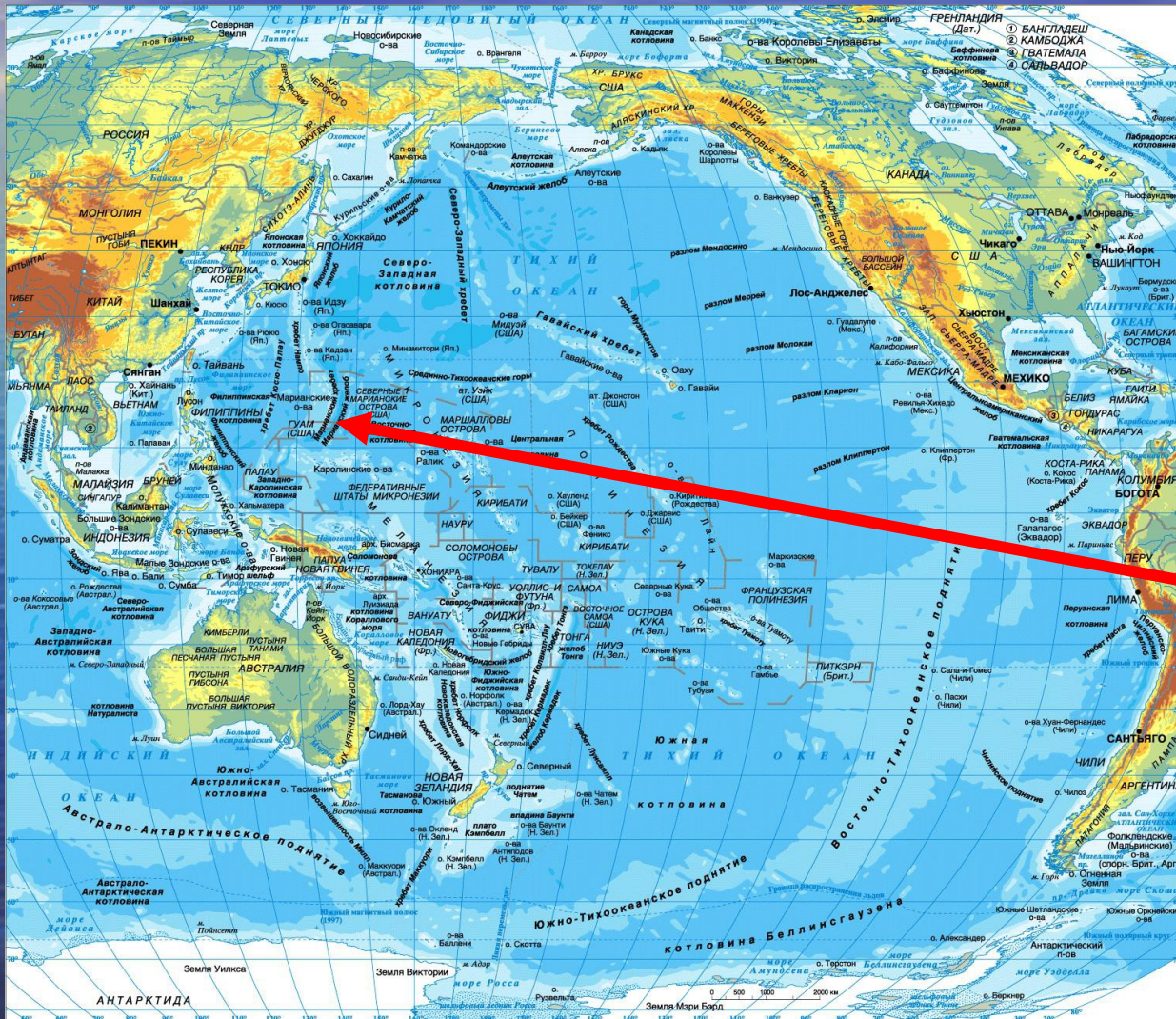
2

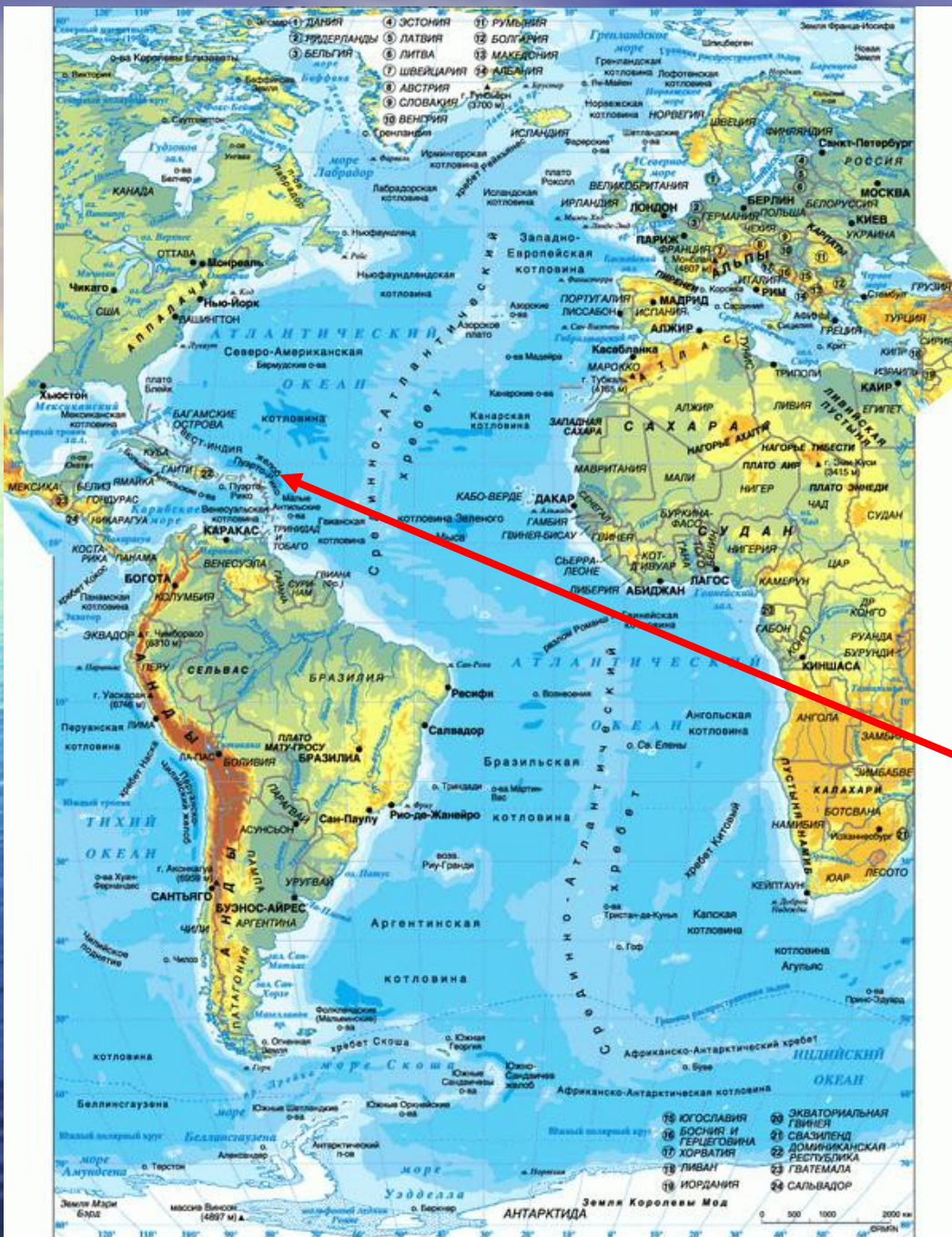


3



Найглыбейшы на Зямлі жолаб – Марыянскі (глыбіня 11022 м) у Ціхім акіяне.





Найглыбейшае
месца ў
Атлантычным акіяне
– западзіна Пуэрта-
Рыка (8742 м)



Найглыбейшае
месца ў Індыйскім
акіяне – Яванскі
жолаб (7729 м)



Найглыбейшае
месца ў Паўночным
Ледавітым акіяне
знаходзіцца ў
Грэнландскім моры
– 5527 м

Същезка з каралау на выспе



Каралавы рыф - Юрактау

